

Maria Teixidó: “Els pobles indígenes han fet créixer la meva vida espiritual”

Dg, 6/12/2020 per Catalunya Religió

(Josep Gordi -CR) Ha trescat per mil muntanyes amb la família, ha viatjat per mig món des dels setze anys, la seva mare li va ensenyar a conèixer les plantes. **Maria Teixidó i Pujol** porta dins seu la natura. Ella i la seva família són de Sant Pere de Torelló, comarca d'Osona. Un dels fets que més ha marcat la seva vida ha estat conèixer els pobles indígenes de la selva amazònica del Perú. Hi ha fet diverses estades que li han permès aprofundir en el coneixement de la Medicina Tradicional Amazònica. L'hem entrevistat a la cuina de la casa del pare, gaudint d'un infusió d'herbes que ha recollit. Amb ella publiquem una nova conversa de la col·lecció [Natura Sagrada](#).

Té algun record d'infantesa relacionat amb la natura?

Molts records. Amb els meus pares, juntament amb altres famílies, sortíem la majoria dels caps de setmana d'excursió a la muntanya. Era molt quotidià el dissabte al matí llevar-se a primera hora per sortir cap a fer algun cim o a caminar per alguna vall. Recordo que inicialment no acabava de trobar sentit al fet d'enfilar-nos dalt d'una muntanya, per tot seguit, tornar a baixar. Remugava, però sempre seguia els meus pares. Amb el pas del temps, m'adono que vaig tenir una gran sort, no només pel fet de pujar dalt de moltes muntanyes, sinó també per estar en contacte amb la natura convivint amb altres famílies i, per tant, caminar, cantar, parlar, fotografiar paisatges, conèixer plantes, arbres, animals...

I dels voltants del poble, en guarda un bon record?

Molt bons records. La meva infantesa va passar per jugar al bosc i per córrer per camps i marges. Imagino, que per tot plegat, no concebo viure sense la natura.

Els seus pares van tenir un paper molt important en aquesta vivència de la natura?

Aquest vincle que tinc amb la natura els hi dec a ells. Me'n sento part, no cal anar-hi, ja hi soc. Soc natura. El meu pare ha estat un gran muntanyenc tota la vida i la mare, ja de ben jove, el seguia a tot arreu. A vegades, penso que dins la panxa de la mare ja vaig fer mig Pirineu. Al pare l'hi dec l'amor per la muntanya i a la mare l'estima per les plantes i tots els éssers vius d'aquest planeta. D'ella vaig aprendre de les plantes, a identificar-les, recollir-les, assecar-les, estimar-les... De petita també abraçava els arbres com la cosa més normal del món, tot seguint, l'exemple de la mare.

Viure als peus del Santuari de Bellmunt, l'ha marcat?

M'encanta sortir de casa i mirar la serra de Bellmunt i el santuari a la seva carena. És curiós que el fet que em va evidenciar la seva importància per mi va ésser un viatge al Perú, que em va permetre conèixer la cultura inca i, sobretot, la relació que tenen amb les muntanyes. Em va ressonar el fet que per ells algunes muntanyes o llocs, són "apus", llocs sagrats on aconseguien comunicar-se i sentir els beneficis del món invisible. Això porta implícit un respecte pel lloc i per la natura en general, ja que ritualitzen tot el relacionat amb aquesta experiència. De cop i volta, allà al Perú, vaig sentir dins meu la presència i el pes que la muntanya de Bellmunt ha tingut, i té, a la meua vida.

L'estada al Perú la posa en contacte amb els pobles indígenes de la selva amazònica?

Sí. El meu primer viatge al Perú va començar, com fan la majoria dels turistes, amb la visita als principals centres d'interès, és a dir, el Machu Picchu, el llac Titicaca, Valle del Colca... i el cap d'unes setmanes vam fer via cap a la selva, entrant per Pucallpa, que és la capital del departament d'Ucayali, una de les ciutats-porta a l'Amazònia. Amb poca estona, uns 45 minuts d'avió, vam passar del fred de les muntanyes a l'exuberància tropical de l'Amazònia. En aquesta ciutat coneixem l'Elsa, una artesana de l'ètnia Shipibo-Conibo. Aquesta dona ens porta amb barca pel riu fins un poblat on no hi havia ni un turista i ens allotja a casa de la seva família, que passa a ser família nostra fins a dia d'avui.

Com recorda aquell primer contacte?

Va ésser increïble. Tots estàvem molt emocionats. Ens miràvem mútuament fixant-nos en tot el que portaven i com érem. A ells els feia gràcia el meu color de pell, els pèls dels meus braços... Hi havia una curiositat recíproca, tots estàvem amb els ulls ben oberts, emocionats i compartint-nos.

Com els recorda?

Molt riallers i alegres. T'oferien tot el que tenien donant la impressió que abans eres tu que ells. Un dia per dinar només hi havia una mica d'arròs i un ou per tots. El que van fer va ser donar-nos l'ou i ells només menjaren l'arròs sol dient-nos que ells ja havien menjat, cosa que no era certa.

Com vivien?

El temps allà passa de forma molt diferent, és a dir, no tenen una visió del temps lineal, com tenim nosaltres. Quan vam arribar no hi havia ni llum ni aigua corrent. Les seves vides seguien el ritme del sol. Per tant, les activitats s'iniciaven amb la sortida del sol i s'acabaven amb la posta. Viuen en comunitat i tot es feia en

comunitat. Nens, avis, tots junts, parlant, rient... No hi havia rellotge. Tot passa a un altre ritme.

De què vivien?

De la pesca, la caça i dels fruits i herbes que creixien al seu voltant sumat a una petita part de productes bàsics que adquirien a la ciutats per acabar de complementar les seves necessitats. En aquell moment, en aquesta comunitat hi havia un petit centre de salut, "la posta mèdica". Era l'única presència del món occidental. Ara, la situació és molt diferent.

Com vestien?

Els Shipibo-conibo tenen una vestimenta particular, els homes porten la cushma, és una mena de túnica feta d'un cotó gruixut i amb brodats de colors que reproduïen dissenys típics de l'ètnia amb unes formes geomètriques molt concretes que són una mena de representació dels seus cants anomenats "icaros". Aquesta peculiar iconografia està representada tant en les cushmes com en la vestimenta de la dona manifestada amb faldilles i bruses multicolor. Actualment només la dona vesteix habitualment el tradicional vestit, els homes l'han apartat per roba occidental i només s'utilitza la cushma en celebracions o en rituals xamànics.

Què és un "icaro"?

És un cant sagrat utilitzat en la Medicina Tradicional Amazònica peruana. Són com oracions cantades que venen de tradicions molt antigues, utilitzats pels curanderos i curanderes en els rituals de sanació. El xaman o curandero és la persona que té contacte entre el món material i l'espiritual, mediant entre aquests dos mons amb l'ajuda de l'ayahuasca, o el tabac en funció de la seva especialitat terapèutica.

Aquests cants tenen alguna relació amb les plantes?

Sí, cada planta té el seu cant. Els cants neixen d'elles i és el xaman qui gràcies a aquesta comunicació amb les plantes els rep i els transmet a través de l'icaro.

Hi ha algun cerimonial on apareixen aquests cants?

Els icaros se solen utilitzar en un context cerimonial lligat a les cures. Aquest és el context del que ells anomenen cerimònies, que tenen lloc quan es pon el sol. En aquestes trobades el xaman atén les persones que tenen problemes de salut, entenent la salut de manera integral: física, psíquica, social i espiritual, i no només com a absència de malaltia física.

Va conèixer algun xaman?

Sí. Inicialment vaig conèixer a Don Lucio, després en vaig conèixer d'altres, alguns que ho eren, però d'altres que s'havien atorgat ells mateixos el títol. Al cap d'uns anys vaig conèixer la Justina, xamana considerada "meraya", grau màxim dins el xamanisme. Ella em va endinsar a la selva i va afavorir el contacte amb altres comunitats que no tenien cap lligam amb el món occidental, és a dir, que no posseïen centres de salut, aigua potable, esglésies... Tot era més essencial i autèntic.

Què vol dir?

Doncs que encara viuen amb total concordança amb la natura, amb l'ara i l'aquí. Segueixen vivint del que la germana mare terra els proveeix a través de la caça, la pesca i la recol·lecció. Dit d'una altra manera, tenen valors espirituals menys contaminats i els diners no són l'eix del seu dia a dia.

Tenen algun tipus de conreu?

Sí, petites "chacras", trossos de terra, on bàsicament conreen la iuca, plàtans i poca cosa més.

Tenen un magatzem per guardar el menjar?

No. Viuen al dia, és a dir, cada jornada surten a cercar allò que es menjarà.

Hi ha una especialització de les feines per sexe?

Sí. Els homes s'especialitzen en la caça i la pesca, i les dones en les tasques de la llar, la cura de la família i l'artesania.

I com vivien aquests pobles de l'interior de la selva?

Tot i viure en comunitat, els llaços familiars són el nucli primari que sustenta la vida comunal. Aquestes comunitats segmentades per famílies mantenen els vincles familiars per sobre de qualsevol altra consideració. Per exemple, em va sobtar que l'alletament d'un infant fos compartit amb l'avia o altres dones i, fins i tot, el fet que cedissin fills propis a altres membres de la família que havien perdut fills o que no podien tenir-ne.

Imagino que el xaman és la persona que té major importància en la comunitat?

Sí i no, ja que el xaman o la xamana només tenen cura del grup pel que fa a la salut o en la solució de certs problemes espirituals. Per tant, la seva tasca és curar, vetllar, aconsellar al seu poble i a les persones que es dirigeixen a ells.

És responsable de la comunitat?

No. Normalment el cap és algú que s'ha triat en una assemblea i que a voltes acostuma a anar al costat d'un xaman o, si més no, a demanar-li opinió i consell. Moltes vegades algunes respostes han d'esperar perquè el xaman ha de demanar a les plantes en cerimònia que és el més apropiat.

La comunitat com feia front als perills que implica viure a la seva?

La clau està en definir molt clarament els límits que delimiten la selva de la comunitat. No permeten que la selva entri a la comunitat. D'altra banda, davant de perills de caire espiritual o de salut, es consulta al xaman i aquest els diu què han de fer. La majoria de vegades la resposta implica un treball amb plantes, hi ha plantes per a tot, una pot ser per a tenir bona pesca, una altra per a protegir-te, per mediar entre persones... Cal tenir present que tenen un coneixement molt gran de tot el que els envolta i, per tant, saben distingir, perfectament, quina formiga o aranya és inofensiva o perillosa, o a quin arbre no pots recolzar-t'hi, etc. La rica tradició en contes i llegendes que s'expliquen des de ben petits oralment és una

altra de les maneres per fer front als perills, ja que tenen contes i històries per a tot.

Abans parlava dels “apus” de les muntanyes i dels esperits que hi ha dins dels éssers animals i vegetals. El seu coneixement, els ajuda a cuidar-se davant del perill?

Tenen un gran respecte per la natura i tots els actes que tenen relació amb ella. Per exemple, abans d’anar a pescar poden arribar a ritualitzar l’acte per tal de tenir una bona pesca i que res els faci mal.

El xaman els acompanya a les activitats diàries?

Normalment, no. El xaman sol estar al poblat i només surt quan va a recol·lectar plantes per a les seves medicines. A vegades es mou entre les diferents comunitats per anar a ajudar algun pacient que necessita dels seus coneixements.

Què mengen?

La dieta bàsica és arròs que compren a la ciutat més propera sumat a plàtans verds que recol·lecten, ous de les seves pròpies gallines i peixos del riu.

Els vespres són espai de trobada de la comunitat?

No, normalment els vespres tothom està a casa seva, menys quan hi ha cerimònia amb el xaman, que aquesta sí que es fa després de la posta de sol, i que s’inicia amb un ritual per connectar-se amb els esperits de les plantes per tal d’atendre els pacients que hi hagi aquella nit. Aquestes sessions nocturnes es fan dins d’un “tambo”, que són les cases típiques de fusta amb sostre de fulles de palmera.

Quants cops ha anat a viure amb aquestes comunitats de la seva amazònica peruana?

Amb els shipibo-connibo, sis. Amb els anys vaig tenir el meu propi “tambo”, i fins i tot havíem construït espais per a rebre estrangers, amics i familiars que necessitessin fer un recés amb plantes.

Totes aquestes vivències, què li han aportat?

M’han ajudat a ser qui sóc. El contacte amb els pobles indígenes m’ha generat un immens agraïment, ja que gràcies a ells he adquirit eines per poder sanar-me i fer que el meu transit per aquest món sigui més agradable i fructífer. El que més m’ha ajudat és el fet d’aprendre els fonaments de la seva medicina, ja que els he adaptat amb les plantes que tinc al meu entorn. Aquests fonaments i tècniques m’han fet comprendre que les plantes no són només noms i propietats químiques, tal com les visualitzem aquí, sinó que també he conegut un simbolisme, unes propietats espirituals i energètiques, a més de millorar la comunicació amb elles. Es pot dir que el coneixement de la Medicina Tradicional Amazònica m’ha canviat la manera de veure i viure el món, a relativitzar el món material i a treballar per posar en concordança, harmonia i coherència el meu cos, el meu cor, el meu esperit i la meva ànima. Tal com diuen ells, es tracta que tot estigui en una mateixa línia, “hay que estar alineado”. La conclusió, és que cal viure equilibrat a nivell de cos, ànima i esperit, amb un mateix i amb els altres.

La seva bondat i amor, l'han influenciat?

La seva generositat em va colpir des del primer moment. Els primers cops que em tocava tornar a casa era un drama per tots, ho feia plorant. No volia marxar pel vincle que havíem creat. Aquest vincle era resultat del compartir el temps i la vida. Compartir el temps, sense temps.

Creu que s'ha fet més bona persona amb el contacte amb aquests pobles indígenes?

La convivència amb cultures que tenen valors diferents sempre enriqueix. Crec que el contacte amb aquestes comunitats i el treball amb les plantes m'han enriquit a tots nivells, però també les meves arrels cristianes s'han vist potenciades amb aquestes experiències. Des de sempre he tingut la crida d'ajudar a l'altre, en la mesura del possible i des de la humilitat de que jo mateixa necessito ser ajudada. Saber que hi ha altres formes de viure més enllà de la meua, em fa conscient i em recol·loca a lloc moltes vegades. Penso que tot plegat, ha fet créixer la meua vida espiritual, resultat de les vivències viscudes gràcies al treball amb la Medicina Tradicional Amazònica i als retirs xamànics en el silenci de les plantes.

Podria explicar alguna vivència especial?

Potser les més espectaculars tenen a veure amb curacions físiques que tenia cronificades. Per exemple, una d'elles és un esquinç que tenia a l'estern. A Catalunya ningú no sabia curar-me'l i sempre em calia prendre antiinflamatoris, portava més de cinc mesos amb molt de dolor. Un amic que viva allà em va dir que el xaman li havia dit que això tenia fàcil solució, que em podria curar. Dit i fet, vaig anar novament a Perú. En un parell de sessions em va xuclar el mal amb la boca i, certament, vaig notar que el mal marxava de dins meu, és a dir, de les meves costelles. Vaig passar de tenir l'estern inflammat a tenir-lo totalment normal. Quan vaig tornar no gosava explicar-ho a ningú. 19 anys més tard segueixo amb l'estern soldat.

I alguna altra?

Potser l'experiència que resumeix qualsevol treball que he fet amb les plantes, és que després d'una dieta xamànica, ja sigui a la selva com aquí a Catalunya, sento i gaudeixo de la sensació que em puc comunicar amb els arbres i les plantes i que, alhora, elles ho fan amb mi. Una dieta xamànica consisteix en un aïllament total, en un "tambo", i apartada del poblat. Mentre duri la dieta, hi ha restriccions alimentàries i conductuals. En la dieta seca, que és la que he fet jo, només menjava un plat d'arròs -sense sal, oli ni espècies- i dos gots d'aigua a les dotze del migdia. Durant aquest procés feia banys amb una o varies plantes prèviament ritualitzades, és a dir, el xaman dirigeix la planta perquè aquesta produeixi en la persona els resultats que es necessiten en cada cas. A les sis de la tarda, abans no es pon el sol, fas el bany, amb plena consciència de que aquella planta t'oferirà la seva medicina i, tot seguit, vas a dormir. S'acostuma a tenir somnis molt màgics, amb missatge de la planta cap a la persona. En el transcurs de la dieta xamànica, hi ha moments molt durs, però quan acabes tens una gran recompensa i et sents molt feliç, plena i ajudada per la planta dietada.

Per tant, ha après a comunicar-se amb la natura?

Una vegada en un retir, em va aparèixer l'esperit de la ruda i em va parlar. Fins i

tot, recordo la conversa amb ella. Va ésser un moment d'una gran felicitat. No sé si això vol dir comunicar-se amb la natura.

Creus que la natura és sagrada?

Només cal observar-la per sentir que hi ha quelcom de transcendent en ella. És a través de la natura on veig representada la creació de Déu.